

— Manušské příběhy

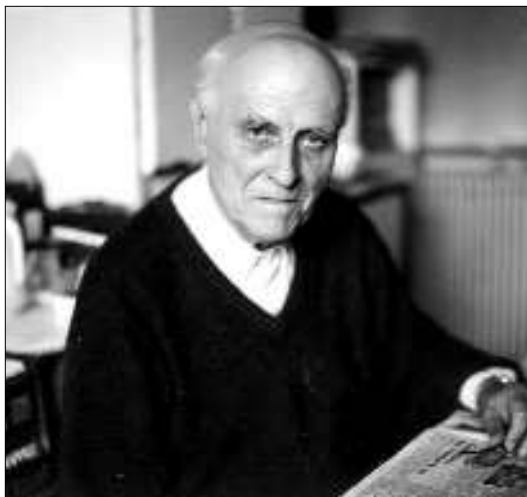
Manušské příběhy, které zde uvádíme v českém překladu, jsme vybrali ze tří nedocenitelných, ručně psaných sešitů ilustrovaných manušskými dětmi (faksimile těchto sešitů uvádíme jako ilustraci). Příběhy zapsal katolický kněz Joseph Valet a jednu xeroxovou kopii věnoval třem studentkám romistiky – Kristýně Dienstbierové, Barboře Šebové a Kateřině Urbanové – při jejich studijním pobytu mezi „Tsiganes“ (Romy) ve Francii koncem roku 2004. Otec Valet neusiloval o to, aby jeho záznamy vyšly knižně. Jen nepatrné množství poskytl francouzskému romistickému časopisu Les Études Tsiganes. (Z nich uveřejňujeme pouze „O divjo gadžo“). Záznamy pořizoval pro potomky těch, od nichž „hororky“ slyšel. Říkáme „hororky“ (někdy také „mulenky“), protože se v těchto takzvaných démonologických povídkách líčí hrůzostrašné zážitky s „muly“ (přízraky mrtvých), a podobně jako u německých a rakouských Sintů, patří „mulenky“ i mezi francouzskými Manuši k nejoblíbenějšímu vyprávěcímu žánru. Ostatně obě skupiny – Sintové a Manušové – jsou si blízce příbuzné, někdy propojené manželskými svazky. O blízké příbuznosti svědčí i velmi podobné dialekty („manuštiny“ a „sintštiny“). Když ovšem příslušníci obou skupin hovoří svým etnickým jazykem – tedy „romsky“ – užívají pro toto adverbium shodně výrazu „romanes“. A to přesto, že jedni si říkají Sintové a druhí Manušové. Konečně, o příbuznosti obou skupin svědčí i mnoho společných kulturních zvyklostí a také slovesných folklorních forem, k nimž patří právě démonologické příběhy o „mulech“.

Vybrali jsme šest ukázek manušských vyprávění zaznamenaných otcem Valetem. Do češtiny je přeložily Kristýna Dienstbierová, Bára Šbová a Kateřina Urbanová. Překlad se snaží zachovat co nejvěrněji jazyková specifika manušského originálu.

Chtěli jsme se více dozvědět o historii tří vzácných, ručně psaných sešitů manušského vyprávěcího folklóru, a proto požádala Barbora Šbová přímo autora sešitů, otce Josepha Valeta, aby o nich a o sobě něco napsal. Odpověděl dopisem, který uveřejňujeme.

MH

Joseph Valet

| Joseph Valet (jaro 2005), z archivu J. Valeta |

Narodil jsem se v roce 1927 blízko Clermontu (Ferrand, pozn. BŠ) v Auvergne, v oblasti, kterou Romové už od 16. století často navštěvovali. V 17. století byli odsud vyháněni, ale ke konci 19. století se sem opět začali vracet. Postupovali přes Alsasko – vrby na březích řeky Allier jim poskytovaly dostatek materiálu na výrobu košíků. Své výrobky prodávali Romové po vesnicích a v dělnických čtvrtích.

Když přišlo na volbu profese, rozhodl jsem se stát knězem. Bylo to během německé okupace, kdy byl jeden z mých bratrů, člen odboje, zadržen a deportován do koncentračního tábora ve Flossenburgu na české hranici.

Krátce po jeho návratu jsem byl vysvěcen na kněze naším biskupem, který se také vrátil z koncentračního tábora. Byl vězněn v Dachau. Po vysvěcení jsem byl poslán do hornického městečka, kam často přijížděli Manušové. Jeden člen jejich rodiny tu dokonce pracoval v dolech. Sprátelili jsme se a o dovolené jsem s Manuši jezdil na vinobraní. Během II. Vatikánského koncilu požádal papež francouzské biskupy, aby vybrali kněze, kteří by chtěli pracovat mezi kočovníky. Náš biskup se mě tehdy zeptal, zda bych si vzal na starost celý kraj v Auvergne, čítající čtyři okresy. Přijal jsem jeho nabídku s radostí, protože tak jsem mohl s Manuši cestovat celý rok. Naučili mě mluvit *romanes*, účastnil jsem se různých jejich oslav, například „vartování“ – třídního bdění u mrtvého. Začal jsem zjišťovat, že mají plnohodnotný jazyk s časováním a skloňováním, rozsáhlý slovník s jemnými významovými nuancemi, a že jejich kultura je bohatá zejména na písně a příběhy. Má osobní zkušenost odporovala všemu, co jsem kdy o „cikánech“ četl a slyšel. Chtěl jsem napomoci tomu, aby se manušská kultura zachovala pro jejich děti. Zároveň jsem se začal snažit, aby se dětem dostávalo i institucionálního vzdělání a aby se začala měnit legislativa, která vůči nim byla tak nespravedlivá.¹

1 Srov. článek Kateřiny Klíčové „Zpomalená kolečka aneb přehled výnosů a opatření ošetřujících kočování Romů ve Francii“ v RDŽ 2005, s. 68-98.

Když jsme tak večer seděli a povídalo se, souhlasili, abych nahrával jejich písničky. Co se týče vyprávění, byli Manušové zdrženlivější. Nechtěli, aby jejich hlas bylo slyšet po smrti. Nicméně mi dovolili různá vyprávění zapsat, a tak jsem nashromáždil asi stovku různých příběhů. Přitom jsem si s autory ověřoval, zda jsem zapsal všechno správně a na nic nezapomněl. Když si některé vyprávěčky uvědomily, že by se časem jejich příběhy mohly ztratit, začaly mi důvěřovat a dovolily nahrát vyprávění na magnetofon. Děti jsem požádal, aby kreslily obrázky. Některé z nich se obzvláště povedly.

Sešity, do kterých jsem pohádky zapsal, jsou určeny v první řadě manušským rodinám. Radši ani nepočítám, kolik xeroxových kopií jsem pro ně už dal zhotovit. V časopisech bylo příběhů z tohoto sešitu otištěno velmi málo.

Příběh **I kuč romni** vyprávěla Michette Renard. Je příbuzná s hudebnickými rodinami Adel a Doer. Poznal jsem ji na vinobraní v Beaujolais před padesáti lety, kdy kočovala po jižní Francii. Nyní je stará a nemocná a její manžel, se kterým jsme sbírali hrozny, je mrtev.

Moro Helfrid, který mi vyprávěl zkazku **I pušum un i džup**, je také mrtev, stejně jako jeho matka Mameli, která mi v nemocnici krátce před svou smrtí vyprávěla příběh **O mulo un i kesla pardi sonekaj**. Na fotce mám pouze jejího syna Piara – a ten už je dnes dědečkem.

O divjo gadžo mi vyprávěla Bitillete. S jejím souhlasem jsem ji nahrával v její skromné maringotce v přítomnosti jejích vnoučat. Pohádku slyšela od svého dědečka Grofo Warnera, vnuka Marguerity Stimbackové.

Děti, které teď chodí do školy, jsou hrdé, když mohou sešity s pohádkami ukázat svým učitelům. Někteří učitelé mě požádali, abych jim půjčil své poznámky k manušské gramatice. Snažil jsem se je sepsat, dříve než jazyk vymizí. Ale k tomu snad hned tak nedojde. Mnoho rodin si svůj jazyk stále uchovává s velkou péčí.

Blecha a veš

Veš šla do vesnice. Povídá bleše:

„Blecho dávej pozor na polívku. Jdu na mši, ty budeš míchat.“

Jak blecha míchala, naklonila se a spadla do polívky. Uvařila se.

Když se veš vrátila, blecha nikde.

Volala: „Blecho kde jsi? Blecho kde jsi?“

Blecha neodpověděla a veš ji začala všude hledat.

Otevře hrnec a vidí v něm uvařenou blechu. I začala veš plakat.

Oheň roztančil hrnec a vítr hýbal dveřmi.

„Vy dveře tančíte, ty hrnci taky, tak já taky.“

A tak se veš dala taky do tance.

(12) I pušum un i džup

1. I džup džijás an o gap. Pends li an i pušum.
2. « Pušum džijta ap i žumén. Džau. Kolděs ap i mész. Rité.
džum an i žumén. »
3. I pušum ninděli džum, bigás pes li tele. un pendás li an i žumén.
džum. Buidás pes li.
4. I džup vjás li pale, dikás li pušum i pušum. Dás li goji:
« Pušum kaj hal? pušum kaj hal? »
5. I pušum džas gar glom un i džup nads li lyral.
6. Křel li i křsla pre un dikás li an i žumén i pušum.
brěmen. I džup nověls li.
7. I jak křels li křel i křsla un i vinta žitěls o vudar.
8. « Tu křel vudar, tu křel křsla, me nina křlóna. »
un i džup křels joj nina.

Mulo a hrnec plný zlata²

Bylo nebylo, žil jednou jeden starý gádžo se starou gádžovkou a ti měli velký statek. Když gádžo zemřel, zůstala jeho žena sama a chtěla si najmout čeledína. Přišlo na padesát mladíků, ale ani jeden nechtěl zůstat.

Jednoho krásného dne přišel mladý romský chlapec.

„Jestli chceš zůstat, bude tu pro tebe dost práce, dokud budeš živ.“

První večer byl ve stáji a kydal hnůj u krav. Vtom před sebou uviděl mulo.

„Nech mě pracovat,“ řekl chlapec, „a ...jdi pryč.“

Dva, tři dny nato šel do vsi. Zašel za farářem a povídá, co se mu přihodilo.

„Dobře mě poslouchej,“ pravil farář. „Když po tobě bude něco chtít, nedělej to. Řekni jen: Udělej si to sám.“

V noci přišel mulo znovu a v ruce držel lopatu. Mladý Rom mu povídá: „Na něco se tě zeptám. Pověz mi, odkud jsi?“

A on na to: „Čekal jsem na tebe už dlouho, strom, co dal dřevo na tvou postel, ještě nebyl zasazený. Teď si vezmi tuhle lopatu.“

„Ne, ty ji chyt' a pořádně s ní prašť.“

Mulo s ní dvakrát praštil a objevil se hrnec plný zlata. Mulo v obličejích zbledl jako sníh: byl rád, že ten hrnec našel chudý kočovník.

Mladík vzal hrnec domů a schoval ho pod postel.

Mulo povídá: „Přijdou si pro tebe a dají tě do vězení. Až tě seberou, vzpomeň si na mě. Nebudu daleko.“

Četníci přišli s celou tou smetánkou od soudu.

„Kdes ukrad' ten hrnec?“

„Našel jsem ho.“

Nikdo mu ale nevěřil.

A tak přišel farář a povídá jim: „To já mu řekl, co má udělat.“

| Rodina Maméli, z archivu J. Valeta |

2 Srov. se sintsským příběhem *Pohádka o Sintovi se železnou rukou* v tomto sborníku RDŽ (s. 57–60).

Mladý Rom vyprávěl, co říkal mulo:

„Až si pro tebe přijdou, nebudu daleko.“

Odvedli ho a chtěli ho předvést před soud. Byli tam všichni soudci a hrnec plný zlata před nimi. Posmívali se mu.

A tak si vzpomněl na mula a mulo zaklepal na dveře.

„Vstupte,“ řekli soudci

A mulo se zjevil a ukázal na zlato: „Konejte spravedlnost, jak se sluší, řekl. Tenhle hrnec je jeho.“

Farář, mladý Rom i stará gádžovka si pak vzali každý svou část.

Já přišel pozdě. Už na mě nic nezbylo.

(9) Mulo um i Késa ponda sondeq

- [illegible]

Nebožka manželka³

Byly kdysi dva malé vozy, které zůstávaly pořád spolu. V jednom z těch vozů onemocněla žena. Měla tři syny a toho nejmenšího ještě kojila.

| J. Valet (úplně vpravo) s manželem Michette Renard
(úplně vlevo), kol. r. 1960. Z archivu J. Valeta |

I řekla svému muži: „Brzy umřu, jestli se chceš znovu oženit, mně to nevadí, ale ať tvoje žena nikdy neproklíná moje děti.“⁴ Krátce na to žena zemřela a její muž se oženil s jinou.

Povídá jí: „Nikdy mé děti nebij a nikdy je neproklínej.“

Nebožka se přicházela každou noc postarat o své děti. Nejmladšího nakočila, přebalila, uspala, pak všechny políbila a odešla.

Rom se svou novou manželkou spolu žili dlouho dobře, až do dne, kdy

žena ve vzteku proklela nejstaršího syna.

Řekla: „Sněž své mrtvé“. Nechtěla to, ale stalo se.

Mladší syn to utíkal povědět tatínkovi. Ten se zachvěl strachem.

Ženy z obou vozů měly dům, kam chodily věštit z ruky jedné gádžovce, která jim za to platila.

Žena, která vyřkla kletbu, řekla ženě z druhého vozu: „Měly bychom tam zítra jít.“

Uprostřed noci uslyšela klepání na dveře.

„Kdo je?“

„To jsem já. Co děláš holka, nevzpomínáš si, co jsi řekla včera? Že do toho domu máme jít hned ráno? Vstaň, půjdu napřed, než se oblékneš. Počkám na tebe u kříže.“

Rom poznal hlas své mrtvé manželky, pochopil, že to přišla ona, ale nedokázal té druhé říct, aby nikam nechodila.

³ V originále je používáno slovo „kuč“ – drahá, které je v tomto případě tabuizovaným přívlastkem pro mrtvého – „nebožtíka“. Dalším takovým výrazem je „tikni“ – malá. Jednou použil vypravěč pro zdůraznění oba přívlastky paralelně: „I tikni kuč rómni“ (dosl. „malá drahá žena“, což by v doslovném českém překladu nedávalo smysl).

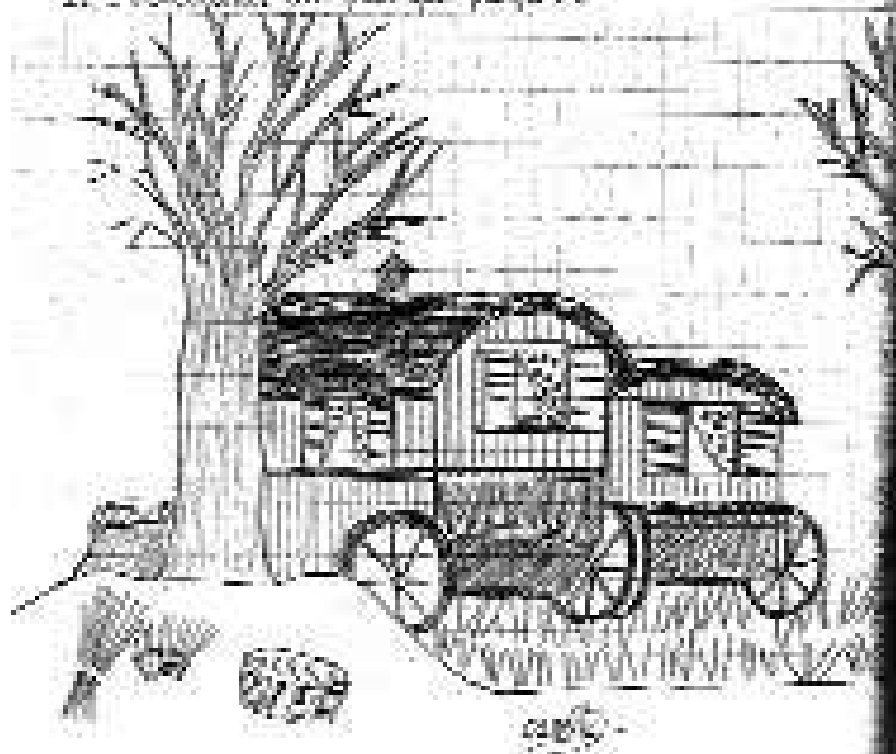
⁴ V romštině je použit výraz „košova“, který je vyhrazen pro proklínání mrtvými. V tomto případě jde tedy především o zákaz proklínat děti jejich mrtvými předky. Urazit mrtvé předky je jedno z nejtěžších provinění.

(L'espérance de l'individu)

[illegible]

Notes.

- Ce conte a du merveilleux, comme l'histoire de la fin. Les choses
des contes. L'histoire est l'histoire des contes. Les choses
sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
1 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
2 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
3 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
4 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
5 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
6 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
7 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
8 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
9 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
10 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
11 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
12 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
13 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
14 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
15 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
16 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
17 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
18 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
19 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.
20 - Les choses sont bien avec les choses. Les choses sont bien avec les choses.

Nebožka čekala na ženu u kříže. Posadila se. „Máme čas,“ povídá, „zakuřme si.“
Žena dostala strach, protože její přítelkyně přece nekouřila!
Vzápětí si nebožka stáhla šátek a povídá: „Najdi mi tu vešku, co mě kouše.“
Romka uviděla nebožčinu hlavu. Neměla vlasy, byla to lebka.
„Teď mě poznáváš, už víš kdo jsem. Víckrát už neprokleješ mé děti jejich mrtvými.“
Rozřízla jí krk a posadila její hlavu na kříž. Šla za svým mužem:
„Běž si vzít svou ženu, je tam, u kříže. Varovala jsem tě a tys tomu nevěřil.“

Poznámky podle Josepha Valeta: Tento příběh má mnoho verzí. Někteří vypravěči shledávají konec příliš přísný a mají tendenci ho zjemňovat. Jiní naopak říkají, že si žena svůj úděl zasloužila, protože špatně nakládala s dětmi.

Opuštěný vůz

Byli jednou lidé, kteří neměli děti.

V noci se vydali na cestu. Vždycky totiž čekali, až se trochu ochladí.

Na křižovatce uslyšeli pláč nějakého dítěte.

Zastaví a vidí, že v příkopu u cesty leží děťátko jako malý andílek.

Muž povídá ženě: „Vezměme si ho k sobě.“

Vezmou ho, dají na postel – co to! – dítě roste a roste... Až se na posteli posadí: ošklivý vousatý chlap, v puse obrovské zuby, obrovská hlava, nohy visí až k zemi.

Bylo mu už víc než sto let a nechtěl odejít. Tak dostali strach, opustili vůz i s mulem vevnitř a utekli.

Poznámky podle Josepha Valeta:

Jeden z častých příběhů o „falešných dětech“. Všechny mají podobný průběh.

Malý ptáček

Malý ptáček přilétá ke mně na okno. Jí černý chleba – který ti dává moje ruka. Pěkně ho sněž. Vzpomínáš si, jak jsme (oba) spolu celý den jeli do dálky ... Mé milé světlo (potrvá jen) do zítřka. Ani já ani ty se už více neuvidíme.

*Vyprávěla Germaine Dielh z rodiny piémontských Sintů,
vdova po panu Pisterovi z rodu Manušů*

Čtyři lotři pod mostem

Když si nebožtík dědeček chodil stavět stánek na pouť, šel vždycky den předem a vracel se za dva dny v noci.

Tábořili jsme dost daleko od vesnice a tenkrát nešel nebožtík dědeček sám. Naštěstí si s sebou vzal svého psa Gazu; byl to velký a mohutný pes.

Ten pes vůbec nerozuměl francouzsky, rozuměl jenom romsky, byl ohromně silný, uvázaný na dva řetězy a (měl) dva obojky.

Nebožtík dědeček měl v ruce „pěst“ (zbraň), která vážila kilo, a svou olověnou hůl.

Pouť skončila a on se vracel domů na voze, byla tma, té noci nesvítíl (nebyl) měsíc.

Nebožtík dědeček urazil dno od lahve a dovnitř dal svíčku (světlo), aby mu svítila na cestu.

Ale pořezal se přitom a ovázal si ruku kusem pásu, který měl vždycky uvázaný kolem [měl vždycky kolem sebe].

Musel jít přes velký most vysoko nad řekou. U mostu se ukryvali čtyři gádžové, čekali na něj, dva vzadu, dva vpředu, byli to lotři, co zabíjeli ubohé lidi.

První gádžo mu šel naproti a požádal ho o oheň, aby si zapálil cigaretu.

Nebožtík dědeček prohledával kapsu a ti čtyři lotři ho hned napadli.

Nebožtík dědeček se vši silou rozehnal svou „pěstí“ a holí, pustil psa a křičel na něj romsky: „Gazu, pokousej je!“

Pes se na ty čtyři vrhl, jednoho kousl do nohy a urval mu kus kalhot, druhého chytil zepředu za límec u košile a taky mu utrl kus.

Oni pak viděli, že vůbec nejsou silnější a utekli.

Nebožtík dědeček přešel most, byl celý od krve, měl otevřenou ránu.

Trochu dál za mostem byla hospoda a nebožtík dědeček znal hospodského. Zavolal ho.

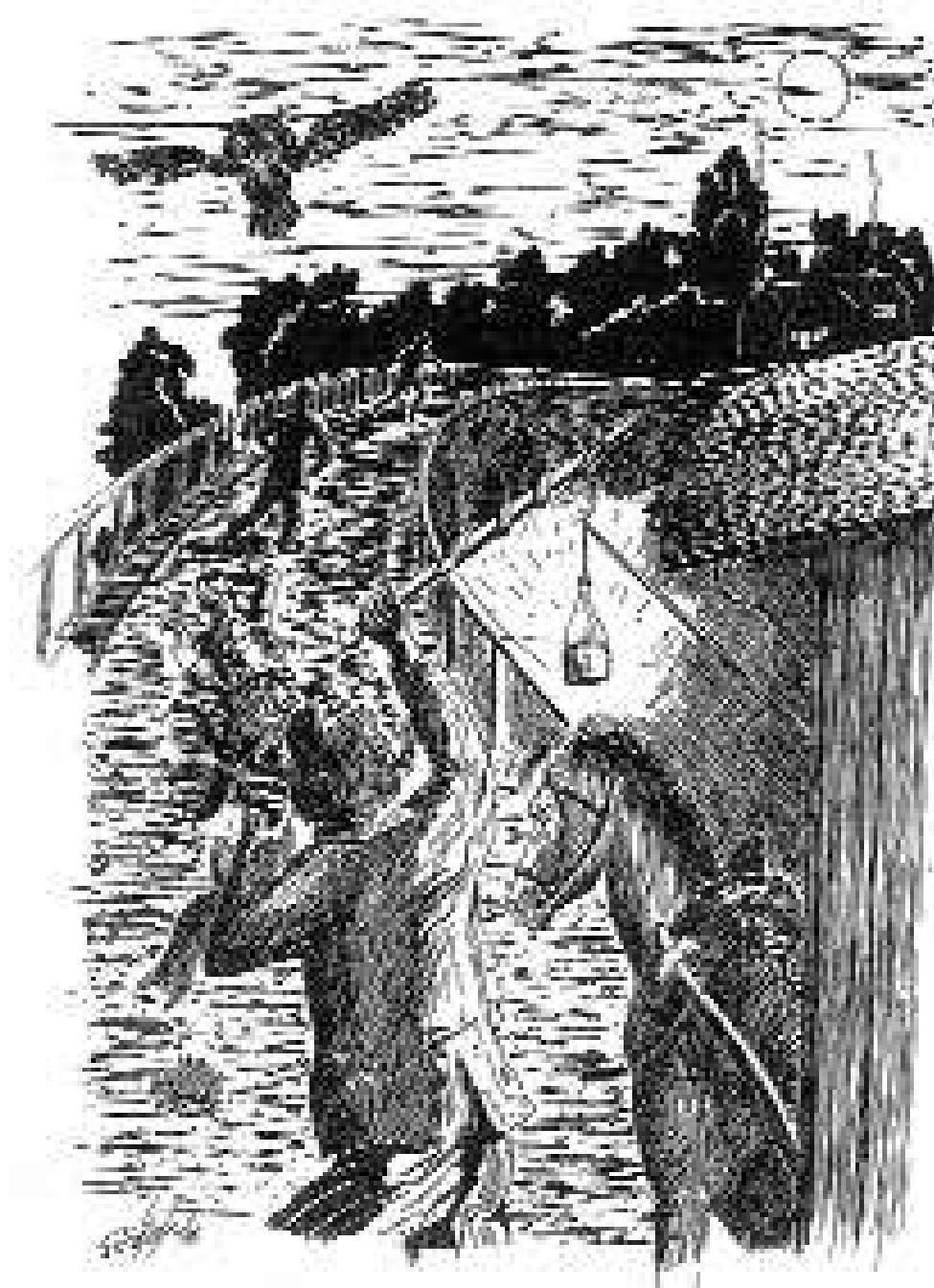
Gádžo řekl: „Ty můj ubohý člověče, ty nejsi první! Každý rok se tohle děje a dva nebo tři (lidi) zmizí.“

Jak ty čtyři lotry dostat? (Co dělat, aby se ti čtyři lotři chytili). Uvažoval, že má v kapse kus (jejich) kalhot a kus košile. Donesl to ke krejčímu ve vesnici.

Krejčí povídá: „Ukaž to, já ty kalhoty znám, tu košili znám! Kalhoty jsem dělal pro syna starosty a košili pro syna mlynáře (gádže ze mlýna).“

Potom ty dva gádže sebrali policajti a oni udali ty druhé dva.

Ostatní gádžové, co zmizeli, byli nalezeni zahrabaní v hlíně pod mostem, a o těch lotrech nevím, jestli jsou ještě naživu nebo jestli umřeli ve vězení.

(B)

- [illegible]

Divous

| Bitilette s dětmi, z archivu J. Valeta |

Žili byli kdysi Manušové se sedmi vozy, říkalo se jim „Eftavagengre“ (Sedmivozníci). Měli šéfa, a ten když něco řekl, museli všichni poslechnout.

Jednoho dne se jedna žena vrátila pozdě:

„Zdržela se moc dlouho na žebrotě“, řekl, „bude muset jít pěšky, do vozu nesmí.“

Jmenovala se Vira. Měla už dvě velké dcery a malé, čtyřměsíční miminko, přivázané na břicho kouskem látky.

Zůstala vzadu úplně sama se

svým malým synkem. Padla noc, a tak našla velký dutý strom.

„Zůstaneme tady v tom stromě“, řekla, „nikdo nás v něm neuvidí“. Schovala se do něj.

Přišel *Divous*, chodil kolem stromu a říkal: „Cítím posvěcený chléb, musím sníst posvěcený chléb.“

A znovu: „Cítím posvěcený chléb, musím sníst posvěcený chléb.“

„Ach jo,“ řekla, „teď už ho mám akorát dost, co mi ten *Divous* chce? Jdi pryč.“

Vyšla ven a zapálila sirku. Podívala se na něj: byl celý chlupatý. Řekl jí:

„Co tu děláš? Jsi moc krásná, jak se jmenuješ?“

„Vira.“

„Já jsem *Divous*, chci tě. Neublížím ti, vezmu si tě za ženu, tvé dítě sním a místo něj ti dám jiné, hezčí“.

„Ach!“ řekla, „neublížuj mému děťátku, sněz mě, ale moje dítě nech být“.

„Ne, nesním tě, jsi příliš krásná.“

Popadl její dítě a jedním rázem ho zhltnul.

Ženu si pak odvedl domů. Přivedl jí svého syna: byl to velký a tlustý *Divous*. Řekl jí:

„Tady máš dítě, vychováš ho.“

Chtěla mu dát napít, ale kousl ji do prsu, chtěl ji sníst.

„Ach!“, řekla, „chtěl jsi mě kousnout a já zase chci, abys zemřel.“

Jednoho dne *Divous* odešel. Řekl:

O'Donoghue, Gail

- [illegible]

«Vina, Vina! op. polo, kinu. luko. E. »

Přiběhl Divous a na zádech si nesl velkého tlustého sedláka, kterého chtěl sníst.

Manušské příběhy | 53 —————

Volal: „Viro, Viro! Vrať se! Nic ti neudělám.“

„Už se nikdy nevrátím, jedu najít dcery a muže.“

Když přeplula na druhý břeh moře, koupila si kozičku, celou ji ověsila zlatem a šla do města.

Hospodská jí povídá:

„Zítra mají svatbu dva kočovníci, on nechal svoji ženu v lese a potom ji snědl nějaký Divous. No a zítra má svatbu s jinou.“

Do hostince přišly její dcery a měly ji za vznešenou paní. Obdarovala je spoustou peněz, koupila jim víno a dala jim množství bonbónů.

Když se vrátily, řekly:

„Tati, je tam taková paní, vznešená dáma a podobá se naší mamince. Dala nám spoustu peněz, že prý ti je máme dát. Byla to celá naše máma.“

„Půjdu se na ni podívat.“ řekl.

Šel tam i se šéfem a uviděli vznešenou, krásnou paní.

„Odkud přicházíš, milá paní?“ povídá šéf.

„Přicházím odtamtud a odtamtud,“ řekla.

„Znáš tyhle dívky?“

„Myslím, že je znám. Jsou to mé dcery.“

„Slyšel jsi to, chlapče?“ zeptal se pak jeho. „Chceš raději svou dřívější (starou) ženu nebo tu novou?“

„No, chci radši dřívější ženu, ta dřívější se ke mně hodí líp než ta nová.“

„Vem si teda svou dřívější ženu.“

Přivedl ji (tu novou) ke své ženě a šéf řekl:

„Tuhle mladou si vezmu já, protože s ní mám děti“.

A tak byla svatba (dosl. a tak se všichni vzali). Vystrojili velkou hostinu a já tam byla.

„Dejte mi něco.“

Dali mi dvě tři slepičí hlavy, kus koláče a dvě tři pečené brambory.

„Co se dá dělat, i tak pěkně děkuju.“

Vyprávěly sestry Warnerovy z Auvergne.

Poznámky (podle Josepha Valeta).

Eftavagengre „Lidé se sedmi vozy“ byli Manušové, kteří kočovali se sedmi maringotkami. Ostatní z nich měli strach. Říkalo se totiž, že jakmile uvidí ve skupině jiných Manušů pěknou dívku, zaútočí a děvče unesou. Zpívají se o nich dokonce písně. Následující verzi zpívala Germaine Delh. Píseň se naučila v mládí od starých Manušů.

Nahoru do kopce,
dolů s kopce,
támhle jedou
Eftavagengre.

Strýčku, dej mi svou dceru,
je nás sedm bratrů,
my jsme ti chlapi,
co si s nima můžeš vyrazit.

Pojď sem, holka, jen pojď,
nic se neboj,
mám nabitou pušku
v ruce.

Když jsem vystřelil,
utíkal jsem,
schoval jsem se za strom.
Pane Bože, co jsem to udělal?

Romano džaniben – jevend 2005

Časopis romistických studií

Vydává o. s. Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktorka: Milena Hübschmannová
Výkonné redaktorky: Lada Viková a Helena Sadílková
Technický redaktor: Peter Wagner
Sazba: Petr Teichmann
Tisk: PBtisk, Příbram

Recenzovali:
PhDr. Renata Weinerová, CSc. a Mag. Dr. phil. Dieter Halwachs

Produkcí zajišťuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz

Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 140 Kč
Roční předplatné: 280 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545
Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.